

Вікторія ГУЧЕНКО,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Юлія ПРОСТАКОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди (м. Харків)*

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ: ТРУДНОЩІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Упровадження формувального оцінювання в освітній процес середньої школи є важливою складовою сучасної освітньої реформи. Формувальне оцінювання дозволяє вчителям постійно відстежувати прогрес учнів, оцінювати їхні досягнення на різних етапах навчання, надавати зворотний зв'язок і коригувати навчальні стратегії. Водночас реалізація цього підходу супроводжується значними труднощами, які потребують чітких методичних рекомендацій для всіх учасників освітнього процесу. Формувальне оцінювання може здійснюватися різними способами, включаючи самооцінку, взаємооцінку учнів, а також використання різноманітних інструментів вчителя, таких як картки, шкали та портфоліо результатів навчальної діяльності.

Однією з ключових проблем формувального оцінювання є відсутність зрозумілих системних критеріїв, за якими учнів можна було б оцінювати на різних етапах вивчення матеріалу. Згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України, під час оцінювання навчальних досягнень учнів використовують рівневі критерії, що охоплюють такі рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній і високий. Ця система дозволяє оцінити прогрес кожного учня на основі рівня його знань та вмінь шляхом співставлення з очікуваними для кожного рівня навчальними результатами, вираженими за допомогою певної кількості балів. Такі критерії наведені зокрема в Наказі МОНУ №428/48 від 04.09.2000 «Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти» [4].

Втім, формувальне оцінювання базується не на кількісному, а на якісному оцінюванні. Це створює додаткові виклики для вчителів, які намагаються забезпечити об'єктивне та інклюзивне оцінювання всіх учнів.

До того ж відсутність єдиних підходів до інтерпретації результатів формувального оцінювання призводить до різного трактування однакових результатів, що може викликати труднощі у вчителів і учнів. Для усунення цієї проблеми доцільно впровадити стандартизовані форми зворотного зв'язку, які включають використання карток, шкал і портфоліо результатів діяльності учнів. Як приклад такої форми, яка може бути використана як для самооцінювання учнем, так і для формувального оцінювання з теми вчителем, наведемо картку для визначення навчальних досягнень учнів з теми «Похідна та її застосування» (рис. 1).

Учень/учениця: _____
Клас: _____
Предмет: Математика
Тема: «Похідні та їх застосування»

Навчальні досягнення	Рівень (П, С, Д, В)	Коментарі вчителя	Рекомендації
Розуміє основні поняття похідної та її властивості			
Вміє знайти похідну від основних функцій			
Може застосовувати похідні для розв'язання простих прикладних задач			
Використовує похідні для аналізу графіків функцій			
Здатен пояснити процес розв'язання задачі			

Коментарі вчителя: _____

Загальна оцінка: _____
Дата: _____

Рис. 1. Картка для визначення навчальних досягнень учнів з теми «Похідна та її застосування»

Важливо, щоб учні та їхні батьки розуміли мету і значення формувального оцінювання. Це допоможе уникнути стресу та непорозумінь в освітньому процесі. Для цього доцільно створити доступні інформаційні матеріали, які пояснюватимуть, якими критеріями керується вчитель при

виставленні оцінок, та як ці оцінки впливають на загальні навчальні досягнення.

Наприклад, затверджена МОН України форма свідоцтва досягнень учнів з математичної освітньої галузі, яка містить перелік груп результатів «Досліджує ситуації та створює математичні моделі, «Розв'язує математичні задачі», «Інтерпретує та критично аналізує результати», може бути незрозумілою для учня та його батьків. Тому варто представити результати формульованого оцінювання учня з теми «Розв'язування текстових задач за допомогою квадратних рівнянь» у вигляді більш детальної таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

**Результати формульованого оцінювання учня з теми
«Розв'язування текстових задач за допомогою квадратних рівнянь»**

Вид діяльності	Виконує та може пояснити іншим	Виконує самостійно	Виконує з допомогою вчителя
За умовою задачі складає квадратне рівняння			
Вміє розв'язувати повні та неповні квадратні рівняння			
З урахуванням умови здійснює відбір коренів рівняння, формулює відповідь на запитання задачі			

Отже, формульоване оцінювання у 5–11 класах є важливою частиною освітнього процесу, що сприяє не лише оцінці навчальних досягнень учнів, але й розвитку їхніх ключових компетентностей. Для його ефективної реалізації необхідно розробити чіткі критерії оцінювання, забезпечити належну підготовку вчителів та створити інформаційні матеріали для учнів і їхніх батьків. Використання сучасних цифрових технологій також може допомогти підвищити ефективність формульованого оцінювання та сприятиме об'єктивному моніторингу навчальних результатів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відпоаідно

- до нового Державного стандарту базової середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 р. № 289. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/ (дата звернення: 10.10.2024).
2. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.10.2024).
  3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 10.10.2024).
  4. Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.09.2000 р. №428/48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0428290-00#Text> (дата звернення: 10.10.2024).